

Canadian Hungarian News Co.
Entered as Second Class Matter Gen'l Post Office, Ottawa, Ontario, Canada
An Independent Journal, published twice a week in English and Magyar languages. Circulating in the 9 Provinces of the Dominion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.
Printed and published at its Office and place of business 375 Hargrave St. WINNIPEG, Man.
Yearly Subscription \$2.00 Foreign Countries \$3.00

BRANTFORD BRIDGEVILLE CALDERONIA CHESTERFIELD CLEVELAND FORD CITY PORT ERIC PORT WILHELM GALT GLEBEY HAMILTON KITCHENER MONTREAL NEW WATSFORD NIAGARA FALLS OSHTAWA OTTAWA PORT COLBORNE PORT ROBINSON QUERBEQ ST. CATHARINES STURTEVANT WINDSOR WINNIPEG WYNDHOE

Kelet- és Nyugat

Kanadai Magyar Újság

Twice a Week CANADIAN HUNGARIAN NEWS Coast to Coast

BEKEVÁR CANA. CALGARY COALBURST EDMONTON ESTEVAN HALLMOE TAPASVÁR LEASK LETTSBERG NORBURY OTTHON PUNKETT RAYMOND REGINA SASKATOON SASKOPELL SORHAIJON SZT. LASZLO SZEPETKYO SÚMAS TARRIS WAINCOUVER WAKAW WYNDHOE WHITWOOD YORKTON

"Kanadai Magyar Újság"
Az egyetlen kétszer hetente megjelenő független magyar sajtó Kanadában. Az Angol Birodalom legelterjedtebb magyar nyelvű hírlapja, amely mindenkor szótlanul védi meg az idegenbe szorított magyarok érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivívni minden hozzáférhető eszközökkel.
Előfizetési díj egy évre: \$2.00. Az Ohaszába és Kisebbségi díj egy évre \$3.00. Hívtatal 375 Hargrave St. WINNIPEG, Man.

VOL. XI. EVFOLYAM 375 HARGRAVE, ST. WINNIPEG, MAN. 1934., TRIANON 14. MÁJUS 29 KEDD No. 43 SZÁM.

MÉG EGY ÉVIG KISÉRLETEZNEK A SEBZETT „KÉK SAS”-SAL?

AN ACADEMIC POET IN MAGYAR AMERICA

A "HUNGARIAN HAMLET" FOUND IN THE PERSON OF J. REMÉNYI OF CLEVELAND COLLEGE — OLD COUNTRY BORN SCHOLAR OF UNITED STATES ADMIRER ON BOTH HEMISPHERES

Prof. WATSON KIRKCONNELL M.A. Professor of English, Wesley College, Winnipeg, author of "The Magyar Muse", "The Tide of Life", "The North American Book of Icelandic Verse", and numerous other volumes.

IT is not often that college men take to writing poetry. One expects them to publish erudite prose, learned treatises on the arts and sciences, rather than the more emotional and artistic utterances of the poet.

Mr. Joseph Reményi, lecturer in comparative literature at Cleveland College, Western Reserve University, Cleveland, Ohio, is a remarkable man, however, and has shown in his most recent volume "Idegenben" (In a strange land), published in Budapest in 1934, that poetry may sprout even in the dry pastures of scholarship.

Mr. Reményi was born in Hungary in 1891, but came to the United States in early youth and has made an assured place for himself in the academic life of his adopted country. He continues to write in the Magyar language however, and has thus far published in that tongue eleven volumes of essays and fiction, especially realistic novels of American life, such as "Men, Mourn Not", and "One must live". He has translated G. K. Chesterton's "St. Francis of Assisi" into Hungarian, and is the co-author with Prof. Henry Pratt Fairchild of a sociological treatise in English, entitled "Immigrant Backgrounds". Thanks to his literary reputation, he has become the associate foreign editor of a number of magazines in Hungary, Transylvania and Slovakia.

The present volume of poetry, "In a strange land", lies thus in a literary By-path Meadow rather than on the main highway of Mr. Reményi's published work. He himself describes it as "an intermezzo: an inevitable lyrical sigh in the midst of pragmatic experiences". Personally, I find the lyrical note rather lacking, except for a certain tempestuous force of emotion. In form, we have a volume of thirty-one large pages, with a single poetic theme worked out in twenty-six part of varying length but (with one slight exception) in a single rhythmic pattern, a trochaic Alexandrine, usually rhymed in couplets but sometimes handled more freely. Such a metre in not well suited for lyric intensity as for dramatic and rhetorical effects; and as a matter of fact it is really well chosen for Mr. Reményi's actual purpose.

He is here a Hungarian Hamlet, set down in a badly disjointed Denmark (of the New World) and soliloquizing at great length over his griefs and destiny. In the course of his soliloquy, he reveals a mind of wide reading and resource. For instance, one much cherished and repeated line — "És multak és multak és multak az évek" — seems an unconscious echo of Shakespeare's "To-morrow and to-morrow and to-morrow", but with the tense in reverse gear. He expresses a moving nostalgia for his Magyar past; he shows also a fine rhetorical defiance towards the present and future. Here his closing lines may serve as a sample:

"Calligula's cold visage have I thrust aside,
In ero's dark and leering face have spat with pride;
I wrench away the hangman's arm of life, and burn
To feel the pulse of hope return, return, return."

1940-RE KITÖR AZ ÚJ VILÁGHABORU?

Wells angol író New Yorkba érkezett, ahol kijelentette, hogy a legközelebbi világháborút szerinte 1940-ben fogják megvívni. Európában ma nincs háborús helyzet — mondotta — de Ázsiában 1940-ig kifejlődhetik a háborús fordulat. Az egyik újságírónak arra a kérdésre, hogy melyik ország a leg-"stabilabb" a világon, az író azt felelte, hogy — Iceland szigete.

Atlanti Óceántól Csendes Tengerig

Que.

A legtöbb vajut termelő tartomány, közel 1,400 teleppel.

A 400 ÉVVEL ezelőtt alapított Quebec ősi falai között négy nappi tanácskozás után május hó 24.-én fejezte be idejű gyűlést a Royal Society of Canada. Az 50 évvel ezelőtt alapított tudományos társaság 200 tagja az ország legjelesebb tudósaiból, íróiból kerül ki és azon kevés olyan szervezetekhez tartozik, melyek politikailag mentes, csupán áldásos működést fejtenek ki.

Man.

4,304 lakosukba 100 ezer tanuló jár évente

SÜRÍTETT levegővel telt a célhordó felrobbanása halált okozott Neepawa községben. Egy ottani gázolaj-állomás egyik alkalmazottja elfelejtette bekapcsolni a légterítési biztonsági szelepet és ennek folytán az irratószt nyomás darabokra repesztette a hordót, melynek szilánkjai teljesen leszállították az 57 éves szerelő fejét.

MEREDEK lejtőn hajtott egy farkasrakományt húzó pár lovat Wilson 25 éves fiatal farmer Heaslip mellett. A lovak képtelenek voltak tartani a nehéz szekert és vágta fel a csapok. A lejtő alján felborult a szekér és maga alá temette a szerencsétlen gazdát, aki azonnal kiszenvedett.

Sask.

21 évvel ezelőtt még a North-West Territorieshez tartozott.

3-4 MILLió dollárral lesz kénytelen beérni a tartományi kincstár, amennyiben ennyit mégis megítélne a Dysart bíró elnöklése alatt ülésező döntőbírórság. Az Ottawától perlió prérítartomány eredetileg 200 millió dollárt kitevő keresetét allg egy ötvenévesben sikerül majd készpénzre váltani, amennyiben csak iskolafelkészítő legeltetési haszonbérért térítik meg, akarcenként 4-10 centjével és a birodalmi kormány csakis olyan jellegű kárterítést hajlandó megadni, aminek alapján más tartomány nem támaszthat hasonló igényt.

A "BRITISH AMERICAN" olajvállalat hatalmas csővezetékét szándékozik építeni az Egyesült Államok határáról Moose Jaw városáig, hogy újonnan létesítendő finomítótelepét nyersolajjal ellássa. A kanadai vasutak ugyanis az eddigi 47 centről több mint egy dollárra akarják emelni a nyersolaj 100 fontjának szállítási díját, ami érzékenyen érinti a gazolgyárakat.

A SZÁRAZSÁG határozottan visszavetette nem csupán a vetések fejlődését, hanem késleltette a sáskák kiképzését is. Craig reginali park-felügyelő kísérleteket is végzett a téren és azt találta, hogy hiába tartotta 60-70 fokos melegen a sáskapeteket, azok három hét alatt sem keltek ki megfelelő nedvesség nélkül.

Mit ígérnek Ontarió és Saskatchewan politikusai?

NAGYBAN FOLYIK A KORTESKEDÉS A KÉT TARTOMÁNYBAN — ELKESERÉDETT MARRAKODÁS FOLYIK A PARLAMENTI HUSOSFAZÉK KÖRÜL — A CCF KÉTES NÉPSZERŰSÉGE ELLENÉRE VALAMELYIK RÉGI PART GYŐZELMÉT JÓSOJLAK

Alig három hét múlva felsorakozik a szavazóurnák elé az ország két legnagyobb szerepet játszó tartományának lakossága: június 19.-én döntenek a majd a szavazópolgárok, hogy milyen politikai irányzat kormányzására bizza a tartomány sorsát. Saskatchewanban öt éven, Ontarióban még annál is hosszabb időn át a konzervatív párt vezére ülték a bakon és majd a választások során dől el, hogy mennyiben felelték meg az 1929-ben beléjük helyezett bizalomnak.

Mindkét tartományban nagy érdeklődéssel kísérik a liberálisok és konzervatívok küzdelmese mellett a Co-operative Commonwealth Federation mozgalmát, míg a United Front néven szereplő kommunista előrelátóháló az utat sem tudnak anynyi szavazó összehozni, hogy bármelyik kerületben is győzelemre segítsék jöljüket. British Columbia példája ezzel szemben alaposan bejlesztett a két megcsontosodott kanadai pártnak, mert hiszen ott kicsibe mult, hogy a Farmer-Labor jelszavakkal újabb nagy népszerűsége szert tett CCF nem kapott kormányalkotási többséget.

Ami a liberálisokat illeti, sem Ontarióban, sem pedig Saskatchewanban nem hozták még sajtó útján nyilvánosságra célkitűzéseiket. Ez nem jelenti azt, mintha nem készülne — talán minden más pártnál nagyobb hévvel — a június 19.-iki sorsdöntő politikai mérkőzésre; sőt nem lehetetlen, hogy meglepetés gyanánt, az utolsó napokban adnak általános programot, melyhez ügyes taktikával hozzák csapnak majd mindent amit a többi párt kifejtett. A kommunista korteskedés is megindult, miután azonban a CCF, sőt a liberális ígéretekben is éppen elegendő szociális vonatkozású udonságot találnak a szavazók, az árnylag elenyésző számú megatöredék vörösön kívül mindenki találhat a maga szíjzárának legjobban megfelelő és több kivételi lehetőséggel kecsegtető politikai irányzatot.

Alta.

1/2 millió 10, 850 ezer bírika és 1 1/2 millió sertésállományával vezet.

FELMENTETTE az esküdtbíroság Conradson Buck Creek melletti utátelepet, akit Anderson vegyeskereskedő meggyilkolásával vádolt az ügyesség. Miután tanuja nem volt a mult év novemberében elkövetett bünténynek, viszont Conradson egyszer megfenyegette a boltost — könnyen életfogytiglani fegyházra ítéltették volna, ha az esküdték bünöknek találják.

B. C.

Kikötőt évente 8-9 ezer gözös keresel fel.

PATTULO tartományi miniszterelnök hat hetes ottawai tárgyalását siker koronázta, amennyiben a birodalmi kormány hajlandónak mutatkozott a csendes-tengeri tartomány pénzügyi támogatására. A nincsteleknek juttatandó segély, nagyarányú munkák és utépítési megindítása, valamint az elkövetetlen költségvetési hiány fedezése címén több mint 10 millió dollárt kap kölcsön British Columbia.

Az általános célkitűzések vissz

gátalanul meg kell állapítanunk hogy míg a polgári pártok lépcsőzetes fokozatossággal engednek a közvélemény nyomásának, addig a CCF szinte mérőföldes lépésekkel akarja előmozdítani a szocializált államformát. Míg az előbb említettek a legnyakasabb és legmaradibb konzervatívok is vallják és hirdetik, ugyanezt a CCF vezetők a körütekző formában hangoztatják. Relief helyett szakszervezeti bér-kulcs alapján kell munkát biztosítani a munkanélkülieknek; meg kell szüntetni a kormányzóságokat és más, csupán sallagnak számító és sok pénzt felemészítő intézményeket; el kell törölni a végrehajtásokat a régi adósságokat a legalacsonyabb kamatláb mellett folyósított kölcsönökkel kell rendezni; gyökeresen át kell szervezni a mai adópolitikát, hogy az egyenlőtlenségek megszűnjenek és a tehetősebbek viseljék az ország terhét stb.

Míg Henry ontariói, úgy Anderson saskatchewanai miniszterelnök célkitűzései is tartalmaznak bizonyos "meglepetéseket", Anderson például a farmer adósságtételei után fizetett óriási kamat leszállítását ígéri, hathatósan segítené úgy a farmereket, mint a mezőgazdasági terményeket feldolgozó ipart és a relief bővebb osztogatását helyezi kiáltásba — természetesen arra az esetre, ha ismét megválasztanak.

Henry az utépítéseknek eddig egy ötödét fizető közigazgatási kerületeket örvendeztetni meg azzal, hogy ezen kötelezettségek ezentul egy tízedére szállítandó, a kötelezővé tenné minden szakmában a "Minimum Wage" törvényt, záradékokkal kikészítölne a "British North American Act" idejémtul rendelkezéseit, az ottawai kormánytól követelt intézményesítendő a munkanélküliség biztosítást, előmozdítaná az érceben gazdag vidékek kiaknázását és 5%-ra csökkentené az adósságok kamatlábát.

A konzervatívok talán éppen azért, mert kormányon vannak, a liberálisok pedig mert nagy reményekkel indulnak a választási harcba, mintegy hangfogóval tesznek ígéretek. A CCF más kevesebb esélyel vág neki a választásnak, tehát könnyebben ígérhet fűt-fát, bárha el kell ismerni, hogy az egészségügyi gondozás államosítása valamint a felsőbb oktatás díjtalanra tétele, a közszükségleti cikkek árának megszüntetése, nem csupán munkanélküli, hanem állami bevétegi és baleseti biztosítás bevezetése, a bankok megrendszabályozása stb. meglehetősen népszerű pontok a választók többsége előtt.

A kommunista korteskedés ígéreteinél már volna hosszabban kitérnünk, már csak azért sem, miután megválasztási esélyek igen gyengék. Különben is teljesen hiányzik az egység a bolsevikok kanadai programját illetőleg, az által kanadai amint nem kér a hitlerizmusból, úgy visszautasítja a moszkvai propaganda körpontnak az orosz viszonnyokra ösztentekolt programját is. Ezek után nem csoda, ha a vörösök nagy garral ígérnek, hogy lehozzák az ótágu csillagot az égről, miután erre ugysem adnak nekik módót a választók.

AKARATLANUL IS TÖNKRETETTE A KISIPART AZ "NRA"? — ELITÉLI A TULHAJSZOLT ALLAMI BEAVATKOZÁST A DARROW-COMMISSION — ROOSEVELT MUNKASVÉDŐ INTÉZKEDÉSEIT CSAK A NAGYPART TUDTA BETARTANI ÉS IGY A CÉLT NEM ÉRTÉK EL

Az Egyesült Államok iparát az utóbbi hónapok alatt íjesztő arányokban szaporodtak el a sztrájkok, ami arra készítette Roosevelt elnököt, hogy Darrow ügyvéd személyében vizsgálót rendeljen el a "National Recovery Act" törvény fogytékosságainak megállapítására. Hogy mennyire fején találta a szegyet a leghíresebb amerikai ügyvéd vezetése alatt csendben dolgozó bizottság, arra jellemző, hogy megállapításait csak akkor hozzhatták nyilvánosságra, midőn Johnson NRA diktátor szakértőivel együtt heteken át tanulmányozta a közvetve öt ért támadásokat és módjában volt azok ellen terjedelmesen védekezni a sajtó útján.

A "nagy szomszéd" égboltozatára olyan szép reményekkel felröppent "kék sas" tehát sebzetten bukott alá és bárha Roosevelt elnök kijelentése szerint még egy esztendő kísérletezésre kapnak alkalmat a "New Deal", azaz az új rendszer kitárlói — ma már nem titok többé, hogy az NRA nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Mi több, a legtöbb bajt és kellemetlen meglepetést éppen azoknak okozta, akiknek érdekében eredetileg bevezették és ma az a helyzet, hogy csak a nagyiparban foglalkoztatottak során javított Roosevelt, ellenben a kisipart, sőt a középipart akaratlannal is nagyrészt tönkretette.

A legjobb szándékkal és a közgazdasági törvények alapos ismerőinek tanácsa alapján hozott munkasvédelmi törvények sajnálatos hajtórést szenvedtek ott, ahol a válság okozta nincstelenség buborék gyanánt szétfújta a legáldásosabb intézkedéseket. Így például a kis- és középipar hiába emelte fel Roosevelt rendeletére a munkabéreket és szállította le a munkaidőt, mégsem tudott beilleszkedni az NRA elgondolásába. A "We do our Part", azaz "megteesszük a kötelességünket" aláírású kéksasos jelvényt bizony hiába akasztották ki az üzletekben és hiába biggyesztették az árukat, amidőn egyidejűleg azok árait emelték. Az eredmény egyszerűen a fogyasztás csökkenése volt.

A leggyakrabban emlegett példája ezen a téren a ruhatisztító ipar tönk szélére juttatása.

Éz a rengeteg embernek munkát adó foglalkozási ág eleinte kitérő lelkesedéssel üdvözlölte Roosevelt reformját, mely emberi számítás szerint jobb megélhetést biztosított volna, sőt elérhetőtlőleg több munkának juttatott volna kenyeret a "dry cleaning" üzemek révén. Igen ám, csakhogy az NRA törvény betartása folytán kénytelenek voltak a ruhatisztítás díját 39 centről egy dollárra felemelni, mire beállott a katasztrófa: az amerikai közönség attól a perctől fogva ritkábban tisztíttatta ruháját. A közönség parancsszávára az üzemek egymásután bocsátották el embereiket, ahelyett, hogy többet vettek volna fel, sőt végül is kénytelenek voltak hadat üzenni az őket "megmentő" NRA-nek, leszállított árakkal és — megpróbálni visszaédesgetni az elidegenített fogyasztókat.

Könnyen elképzelhető, hogy az ilyen kiábrándulásnak milyen kiszámíthatatlanok a következményei. Más kisebb iparágak tapasztalata is hasonlóképpen alakult, minek következtében rengeteg vállalkozó tönkrement, tizezer vesztették el éppen az érdeklükben hozott törvény által keresetüket és szorultak állami támogatásra. Vég-eredményben tehát a nagyipar tulkapasait megnyirbálni akaró Roosevelt a sors előreláthatatlan családsága miatt a nagyipar szekerét tola annyiban, hogy igen sok vállalkozó kisembert tüntetett el az üzleti verseny sziúpadról.

Ezzel szemben egész irodalma van már annak, hogy milyen mértékben érette üdvös hatását az NRA a munkabérek kialakulása és a szakszervezeti mozgalom törvényesítése terén. Itt igazán korszakalkotó munkát végzett a washingtoni kormány, olyan iparágakban terem tet rendet, ahol a munkásság ki zsákmányolása volt évtizedek óta a jelszó. Maga az a tény, hogy a munkásság s a kormány egymásra talált a munkaadók elleni harcában, világosan bizonyítja, hogy Roosevelt a helyes uton halad, a kérdés csupán az, hogy a gyakorlatban minduntalan előbukkanó akadályok ellenére milyen mértékben tudja megvalósítani magasztos elgondolását.

LEGUJABB HIREK

HUBAY Ferenc 27 éves honfitársunk is áldozatul esett a sztrájkolóknak ellen kirendelt amerikai katonaság sorúdzékén Ohio állam magyarlakta Toledo városában. Amidőn 1,500 sztrájkoló életét veszélyeztette a naphosszat támadó hat ezer főnyi tömeg, a kirendelt katonaság fegyvert használta, mire két halott és számtalan sebesült maradt az Electric Auto-Lite üzem bejáratánál.

NEW BRUNSWICK Sackville állomása mellett megismétlődött a saskatchewanai vasuti szerencsétlenség, amidőn kilsoított és pozdórályt törtött egy tehervonat 11 kocsija. A Quebec határán levő Moise állomás mellett beszakadt a Canadian National gyorsvonata előtt az álmósotó pályra és a vasuti munkások éberségének köszönhető, hogy nem történt nagyobb katasztrófa. — Edmontoni repülőterén lezuhant egy hatalmas "Fokker" repülőgép, melynek szerelője szörnyethalt, pilótája és tulajdonosa pedig súlyosan megebesült.

A SZÖVETKEZETEK mind komolyabban foglalkoznak azaz a gondlattal, hogy kezükbe veszik a prérítartományok, különösen Saskatchewan farmereinek motorhajtó anyaggal való ellátását. Előreláthatólag még hetekig táncszokik a vasutügyi bizottság az amerikai nyersolaj fuvarteleinek felemelése tárgyában, a szövözetek azonban elhatározták, hogy a nagy vállalkozói független finomítók segítségével olcso gazolinnal látják el a gazdákat.

A RELIEF-KEMPEK munkái ismét halhatnának politikai kortesbezedeket, miután a pár nappal ezelőtt kiadott tilalmat visszavonták. — Hepburn, az ontariói liberálisok vezérévé választott farmer-politikus kijelentése szerint a tartomány északi részében elkötött kormányépítkez egy harmadát nem azok kapták kézhez, akik részére Torontóból kiküldötték.

AUSZTRIA területén hihetetlen aknaműködés fejtenek ki a Hitlerista horogkeresztesek. A sorozatos bombamerényetek során Stahremburg alkancellár falujában a templomot is felrobbantották. — Habsburg Jenő főherceg, az osztrák trónkövetelő egyike váratlanul Svájcban Bécsbe érkezett.

50 MILLió dolláros kanadai kölcsön kötvényeit bocsátották Londonban árubá május 28.-án. A tekintélyes összeget Angliában esedékes adósságainak törlesztésére fordítja a kanadai kormány. 1914 óta Kanada csak az Egyesült Államoktól vett kölcsön, míg az elmúlt év leforgása alatt immár másodsor fordul londoni pénzförőshöz.

MASARYKOT harmadikban a cseh köztársaság elnökévé "választották". "Erdeme", hogy a háború alatt Benes társaságában külföldre szökött, sikerült az ántant közvéleményét Magyarország felhárdására fellobosztatnia. Legnagyobb bünök még az volt, hogy a nemzetiségű felszabadítás érdekében mindent megígért, viszont utolomra jutások óta gazdaságiilag ki csztották, politikailag pedig elnyomták a kisebbségeket.